

Духовно-мистецька спадщина родини Яремів та їх зв'язок з м. Глиняни

Родина Яремів,
1971 рік

Трагічні події Другої світової війни та повернення на західну землі України кривавого радянського режиму жорстоко покровили долі мільйонів українців: одні загинули у воєнному лихолітті, інші – репресовані та вивезені в Сибір, ще інші піддані примусовому переселенню. Українській нації, особливо її елітарному прошарку – патріотам та інтелігенції – було завдано жорстокої, непоправної рани...

З іншого боку, тисячі переселених з теренів Польщі українців, в тому числі у рамках акції «Вісла», внесли у повоєнний період вагомий вклад в суспільне і духовне життя нашого народу, українську культуру і мистецтво. До таких переселенців, зокрема, належить родина Володимира Яреми, майбутнього патріарха Української автокефальної православної церкви Димитрія, яка походить зі с. Глідно, що лежить недалеко від містечка Динів, Надсяння (тепер Польща).

Рівно 80 років тому, вкінці березня 1945 р. залізничні ешелони привезли мешканців Надсяння то станції Красне...і після цього багато гліднян знайшли свою нову батьківщину саме в м. Глиняни та його околицях. І хоч подружжя Володимира та Юлії Яремів ніколи у Глинянах не проживали, їх зв'язок з цими теренами став дуже міцним та тривалим. Адже в Глинянах замешкали рідні сестри Володимира Яреми – Параскевія і Ганна (її діти досі проживають тут), а також батьки його дружини Юлії – Олекса та Анастасія Яреми. Крім цього, багато дальших родичів подружжя Яремів замешкали в сусідніх до Глинян селах: Женів, Кривичі, Полоничі та Словіта.

У Полоничах шкільну освіту піднімало подружжя Богдана та Іванни Яремів (Богдан – рідний брат Юлії Яреми, Іванна – племінниця Володимира Яреми). Богдан Ярема, випускник Самбірської вчительської гімназії, багато років працював директором середньої школи у Полоничах, намагаючись, наперекір радянській освітній політиці, зберегти там національний дух. Визначних успіхів досяг їх син Олександр Ярема – Народний архітектор України, довголітній голова Спілки архітекторів Львова та віце-президент Національної спілки архітекторів України. Він є автором численних проектів храмової архітектури, меморіалів і пам'ятників на теренах України та Польщі.

Сам Володимир Ярема, якого радянська влада у 1945 р. застала студентом Духовної семінарії у Львові, став відомий не лише як авторитетний душ пастир, духовний лідер та очільник церкви, але як видатний науковець, дослідник церковного мистецтва, а також і митець. Свій розвиток він, власне, почав із здобування художньої освіти у 1930-х роках у Львові, де вчився у знаного живописця Павла Ковжуна та став учасником творчого колективу з розпису церков під керівництвом Ковжуна і Осінчука. Пізніше вже самостійно розписував церкви на рідному Надсянні. Паралельно студіював теорію музики і керував церковними хорами. Під час німецької окупації продовжив навчання у Львівській мистецько-промисловій школі, а також з благословення митрополита Андрея Шептицького поступив до Богословської академії. Навчанню завадили ліквідація советами Української Греко-Католицької церкви та мобілізація В. Яреми до радянської армії. Після війни він деякий час працював у Львові в художньому музеї (тепер НМЛ), але згодом таки став священником і служив на багатьох парафіях Львівщини; найдовше – у Петро-Павлівській церкві у Львові. Поєднував душпастирську працю з науковою роботою та церковним стиномисом. Написав десятки статей та кілька книг, присвячених дослідженню українського сакрального мистецтва й церковної архітектури. Найбільша його наукова праця – двотомна монографія «Іконопис Західної України» була видана вже після смерті автора.

Останні роки життя о. Володимир Ярема присвятив ідеї відродження УАПЦ. Завдяки його ініціативі як настоятеля Петро-Павлівської церкви у Львові, ця парафія стала першою, яка 19.08.1989 оголосила про вихід з-під юрисдикції московської церкви. У 1993 р. після смерті першого Патріарха УАПЦ Мстислава о. Володимир Ярема на прохання єпископату прийняв чернечий постриг з іменем Димитрій і невдзі був обраний другим патріархом УАПЦ. Незважаючи на похилий вік, владика невтомно працював для розвитку церкви, гостро піднімав актуальні проблеми у численних посланнях до пастви.

До культури і мистецтва мають відношення багато представників численної родини Володимира та Юлії Яреми. Їх старший син Святослав закінчив кафедру художнього текстилю Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва, отримавши диплом за гобелен «Поетія вільної праці» з оцінкою відмінно та похвалою ДЕК. Святослав Ярема, відомий як довголітній викладач-методист Львівської дитячої художньої школи та Львівського коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша, де працював на посаді завуча. Крім живописних полотен, Святослав Ярема є автором багатьох ікон, виконаних на замовлення о. Яреми, зокрема – у Петропавлівській церкві Львова. Молодший син подружжя Яремів – Данило, хоч і не ступив на мистецьку дорогу, але будучи успішним бізнесменом, став меценатом багатьох культурно-мистецьких починань. Крім цього він – Почесний консул Франції у Львові.

З п'яти дочок подружжя Яремів лише наймолодша – Ольга – дістала мистецьку освіту, зате художниками є кілька їхніх зятів. Найстарший з них – Петро Маркович, чоловік доньки Віри – відомий графік та багатолітній викладач Львівського коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. Івана Труша, автор циклу графічних праць за мотивами повістей та оповідань Івана Франка про Борислав. З цим містом доля пов'язала родину Марковичів, переселених зі с. Чорноріки на Лемківщині. Його дружина Віра Маркович, старша дочка о. Яреми, яскраво проявила себе в духовно-культурній сфері; вона – одна з найактивніших представників Ставропігійного братства ап. Андрія Первозваного та та членкиня редакції братської газети, довголітня авторка її дитячої сторінки. Чоловік другої доньки подружжя Яремів, Ганни – Зеновій Береза – відомий художник-кераміст, член Спілки художників, учасник багатьох виставок. Він же – автор численних живописних пейзажів, виконаних у місцях родинного відпочинку – славнозвісній карпатській Дземброні та хуторі Мамчурі на Бродівщині. Наймолодший зять – Любомир Данилюк – випускник кафедри художнього скла Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва, працівник Львівського художнього комбінату, автор багатьох живописних полотен.

Знанням художником став найстарший внук подружжя Яремів Кость Маркович, який отримав звання Заслуженого художника і є доцентом кафедри сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтв. Він активно працює в царині сакрального малярства, продовжуючи в цьому напрямку захоплення свого дідуся. З поміж його численних храмових об'єктів окрему групу складають церкви Золочівського деканату – сусідніх до Глинян теренів. Його дружина Оксана Маркович (Балух) теж мисткиня, випускниця кафедри моделювання костюма ЛНАМ.

Окрема сторінка мистецької творчості – ткацтво, а як відомо, одним з центрів цього промислу є Глиняни. До ткацтва, крім Святослава Яреми, який у своїй методичних розробках дуже вдало впроваджував завдання «Аплікації з тканин», мала відношення його молодша сестра Ольга. Вона – випускниця кафедри художнього текстилю Львівського державного інституту прикладного, впродовж життя займалася текстильним дизайном. Також ткацьку освіту отримали три внучки подружжя Яремів – Софія Ушневич (Перепелиця), Юлія Коза (Крижанівська) і Юстина Маркович, вони стали випускниками відділу ткацтва ЛКУМ ім. Труша. Софія Ушневич, зокрема, виконувала свою дипломну роботу саме на Глинянській фабриці художніх виробів «Перемога». Софія та Юлія працюють дизайнерами текстильних виробів в інтер'єрі.

До покоління внуків подружжя Яремів належить ще один відомий художник (на жаль, уже покійний) – Богдан Савицький, який був зятем Святослава Яреми, чоловіком його доньки Христини. Вона, до речі, теж має мистецьку освіту і працювала у галузі моделювання одягу та дизайну тканин. Богдан Савицький – випускник кафедри проектування інтер'єру Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва. Його найбільша пристрасть – малярства на склі, крім цього він – чудовий графік. Нещодавно в галереї «Велес» у Львові відбулася виставка цього талановитого мистця, яка, виявилася помертною – автор помер 18.02.2025, під час дії виставки...

Сподіваємось, продовження культурно-мистецької діяльності на високому рівні проявиться і в наступних поколіннях численної родини Яремів.

Куратори виставки:
Зеновія Шульга, Олександр Ярема, Кость Маркович